

## Szentelek az egyházban

II. János Pál pápa 2003 októberéig 469 szentet és 1319 boldogot avatott az eltelt 25 éves pontifikátusa alatt. Annak ellenére, hogy általános örömet váltott ki az, hogy Teréz anya esetében nem várták ki a halála után régen előírt ötven esztendő és a boldogok sorába iktatták, van, aki ebben az igen gyakorivá vált folyamatban az *életszentség devalválódását* véli fölfedezni. Amíg kevés volt a szent és évtizedek teltek el egy-egy szentté avatás között, addig föl lehetett nézni a szentekre – mondják egyesek iróniával –, manapság talán túl „könnyen” lehet szentté válni, itt is, ott is a világban a pápai utak egyik velejárója a boldoggá vagy szentté avatás.

1. Gondolom azok, akik ily módon „féltek az életszentséget”, ugyanolyan fanyar kritikával illetik az egyház egyik alapvető teológiai jelzőjét, miszerint az egyház nemcsak egy, apostoli, katolikus, hanem *szent* is. Pontosan ennek az örök érvényű jelzőnek a jobb megértése miatt van manapság több szentté avatás, és nemcsak Rómában, az egyház szívében, hanem a helyi egyházakban: Lengyelországban, Horvátországban, Szlovákiában, Amerikában, vagy Afrikában. Az egyház nem fél attól, hogy állítsa: a sok gonoszságot, bűnt hordozó világban igenis vannak boldogok és szentek, akiknek ragyogó élete azt mutatja, lehet az egyház alapítójának szentség-forrása szerint élni ma is!<sup>1</sup> A szentté avatások az egyház örök ifjú dinamizmusát juttatják kifejezésre: nem öregszik el, még mindig vannak újabb és újabb aranytartalékai, emberi erények, hősi életáldozatok, egyszerű, szegényesnek tűnő sorsok, amelyekben azonban végtelen isteni gazdagság rejlik. Az új szentek és boldogok példaképek, indítások, hívások, késztetések: „légy te is szentté!” A szentek nem idegenek, éppen ellenkezőleg, testvéreink, társaink az élet zarándokútján.

2. Manapság, az ökumenizmus korában nem szabad elfeledkeznünk az első Timóteus levél sorairól: „Egy az Isten és egy a közbenjáró is Isten és az emberek között: az ember Jézus Krisztus, aki odaadta önmagát váltságul mindenkiért” (2,5–6). Igaza van a protestánsoknak: egy szent van (a szó szoros értelmében): Isten. Őt senki föl nem érheti, helyébe nem nyomulhat, nem helyettesítheti. A Biblia kijelentéseit azonban, a protestáns teológusok szerint is, együtt kell látnunk, nem kiragadva, hanem a Szentírás teljes összhangjában. Így eszünkbe jut az Ószövetség Istenének határozott kijelentése: „Szentek legyetek, mert én szent vagyok!” (Lev 11,44), amire szinte visszhangzik Jézus vágya: „Legyetek tökéletesek, amint ahogy a ti mennyei Atyátok is tökéletes!” (Mt 5,48). Az ősegyház tagjait pedig a Szentírás tanúsága szerint egyenesen szenteknek hívták: a Korintusban élő „összes szenteknek” ír például Pál apostol (2Kor 1,1). A Jelenések könyve szerint „a hosszú, fehér ruhába öltözöttek, akik fehérre mosták ruhájukat a Bárány vérében”, a szentek (7,13–14). Be kell látnunk, Jézus Krisztus szent népet hozott létre, ha nem is földi munkálkodása nyomán rögtön láthatót, tapasztalható, hisz azt még az apostolok között is megannyi hitetlenség, keményszívűség, kishitűség kísérte, hanem megváltó szenvedése, halála és feltámadása által. Erről szól az első Péter levél: „Ti pedig választott nép, királyi papság, szent nemzet, megváltott nép vagytok” (2,9), azaz a megkereszteltek közössége Istennek szentelt népet alkot. Az összetartozásunk, a szétszakíthatatlanságunk ősi bizonyossága az, hogy ennek a *communio sanctorum*nak, a szentek közösségének a biztos hitében imádkozunk eltávozott halottainkért is. Erről szólnak az ősegyházi katakomba-ábrázolások. Ezt erősíti meg a *Lumen Gentium* 49 pontja: egy vagyunk mindnyájan, Isten és a felebarát egyazon szeretetében. Az egyik modern Dogmatika tankönyvünk így tisztázza a halottakkal és a szentekkel fennálló kapcsolatunkat: az nem *spiritizmus*, azaz nem technikákkal, mágiával előállított kommunikáció, hanem az összeköttetés

<sup>1</sup> Vö. Andrea Riccardi: *Keresztények a vértanúság századában*. Új Ember, Budapest, 2002.

keresztény „médiума” a hitbeli imádság, a bizalom aktusa. A halottak (a szentek) léte és közelsége Isten elrejtettségében részesedik. A hit az egyetlen út e közelség észlelésére.<sup>2</sup>

3. A kelet-szír egyházi hagyomány a szentek ünnepeit általában péntekre helyezi, mert ők Krisztus halálában egyesülnek. Az örmények éppen ellenkezőleg, sem vasárnapra, sem szerdára, sem péntekre, sem a húsvéti időre nem tesznek szentek ünnepeit, mert ezek az év kiemelt napjai, a szentek a hétköznapokat töltik meg.<sup>3</sup> A Trienti zsinat redukálta a szentek ünnepeit, V. Piusz 1570-ben kiadott Misszáléja és Breviáriuma mindössze 158 szentet hagy ünnepelni, azért, hogy a szentek „el ne nyomják” az Úrról szóló megemlékezést. Hasonló dolog történt a II. Vatikáni zsinaton is: a naptárreformért elég sok támadás érte a lazarista, később érseki rangot kapott Annibale Bugnini-t, aki a trienti reformhoz hasonlóan tenni kívánt a szentek tiszteletének túlbujánzása ellen.<sup>4</sup> Olyan szentek emléknapi maradtak meg, akiknek általános jelentőségük van az egész egyházban, a többiek a helyi egyházak és rendi közösségek ünnepelhetik. Az egyháztörténelem időről időre születő új szentjeinek ünnepeit olykor revideálni kell, de a róluk szóló terminológiát is. Kissé nevetséges, hogy a trienti misekönyvben ilyen megfogalmazásokat találunk: „*nec virgine, nec martyre*”, sem szűz, sem vértanú... A szentek tiszteletének artikulálódását maga a liturgiátörténet sugallja. Első helyen álltak kezdetben a vértanúk ünnepei. Kialakult a boldogságos Szűz, később Szent József *hiperdulia*, *protodulia* formája (legelső tisztelet, megelőző tisztelet), azután az apostolok, a hitvallók, az egyháztanítók, a lekipásztorok (pápák, püspökök, áldozópapok, diakónusok) tisztelete, a szerzetesek (remeték, nevelők, szüzek) tisztelete, majd a királyok, házasságban élő szentek kultusza, legkésőbb az úgynevezett ifjú szentek (mint például Szent Tarzícusz, Gonzága Szent Alajos, Goretti Mária, Savio Szent Domonkos ünnepe). A lehető legutolsó, amolyan „hiánypótló” helyre került az első boldog házaspár, *Luigi és Maria Beltrame Quattrocchi*, akik nem külön-külön, mint Szent István királyunk és boldog Gizella, hanem egyszerre, éppen a házasság megszentelésének elismeréséül léptek a boldogok sorába.<sup>5</sup> Az egyház decentralizálta a szentek kultuszát: korban és geográfiai szempontból minden idő, minden világrész, minden típusú közösség képviselve legyen. Továbbra is fennmarad az a törekvés, hogy ha lehet, égi születésnapjukon, haláluk napján emlékezzünk rájuk.<sup>6</sup>

4. A szentek tisztelete a katolikus egyházban nem az életszentség devalválódását eredményezi, hanem éppen ellenkezőleg, ismertté, követendővé, vonzóvá tételét szolgálja. A protestantizmus kemény kritikája és botránkozása ellenére nem veszett ki az *ereklyék kultusza* sem. A fix, mozdíthatatlan, új oltárokba ma is helyezünk szentek ereklyéit. Az egyik nem régen zajlott, jeles boldoggá avatás rítusa is azzal záródott, hogy körmenetben, indiai zeneszórára és táncleptekkel helyezték el Teréz anya ereklyéjét az oltár mellett (egy nagy szívben benne a földgolyó emberekkel, mellette pedig egy könnycsepp, az új boldog szív-ereklyéje). Így vagyunk a szentek képi és szobor ábrázolásaival is. Elég csak arra gondolnunk, 2000-ben hány felújított vagy újonnan formált Szent István, Imre, László, Erzsébet szobor került közterekre, középületek falára.

5. Az életszentség nem választható, vagylagos, alternatív pálya az egyházban. A II. Vatikáni zsinat tanítása világosan elénk tárja: *mindenki meg van hívva az életszentségre*, mindannyiunk kötelessége szentté lenni. A hierarchiához tartozók éppúgy, mint a világban élő mindenféle életállapotú, hivatású, foglalkozású keresztény.<sup>7</sup> Régen sokan gondolták úgy, hogy pápának, püspöknek, papnak, szerzetesnek „ex offo”, automatikusan jár, a többieknek pedig

<sup>2</sup> Theodor Schneider (szerk.): *A dogmatika kézikönyve*. II. köt. Vigilia, Budapest, 1997, 488.

<sup>3</sup> *Heiligenverehrung, Heiligenfeste* In: Adolf Adam – Rupert Berger: *Pastoralliturgisches Handlexikon*. Herder, Freiburg im Breisgau, 1980, 196–199.

<sup>4</sup> *Sacrosanctum Concilium* 111. pont.

<sup>5</sup> 2001. október 21-én, Rómában volt a boldoggá avatásuk, 1951-ben hunytak el.

<sup>6</sup> Boldog Kalkuttai Teréz anya választható liturgikus ünnepe is így került halála napjára, szeptember 5-re.

<sup>7</sup> *Lumen Gentium* V. fejezet, 39–42.

szégyenkezniük kell amiatt, hogy soha el nem érhetik. A zsinati konstitúció az elérhetőséget is leírja: napról napra megszentelődni sajátos feladataink, kötelességeink teljesítése közben, Isten igéjét hallgatva, a szentségekben gyakran részesedve, imádságban, az üldözések példás elviselésében, a felebaráti szeretet sokféle gyakorlásával, adott esetben a szüzesség, illetve a cölibátus vállalásával, szegénységben, engedelmisségben, önuralommal.<sup>8</sup>

A szentek jelen vannak egyházunkban. A szentek alkotják az egyházat. A szentek lényeglátók, nem farizeusok, hősök. Itt abbamaradt, csodálatos életük odaát kiteljesedett, Krisztus misztikus testében szolidárisak velünk, a földön küszködő testvéreikkel. Ezt jelenti a szentek *közbenjárása*. Őszinték és tükröt állítanak elénk: merjünk belenézni, és nem annyira őket látni, misztifikálni, hanem velük együtt Jézust követni!

---

<sup>8</sup> LG 41–42.